

Gm - 2002

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ŻYWIŁOWEJ
Archiwum Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
z Wojskowej Służby Polej
87-100 Włocławek, ul. Podmurna 93, tel. 069 855 35 22 136
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawach.pl
NIP: 16 25 127; REGON: 75604736
KRS 0000 416
Nr r-k: 52 1090 1506 0000 0000 5002 0244

++

Dr Bogdan Ziółkowski

87-800 Włocławek

WŁOCŁAWEK

KZ PL

++

PAWŁOWSKA Helena

ps. *nieznanym*

K-772/1915/Pom

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Partowska Helena

T-24-772/19153om.

Włodawek KZSL

I./1. Relacja k. 2 s. 1-2

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 3 s. 1-3

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 6 s. 1-6

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 1

VI. Fotografie brak

1/1. Delcja - Pawłowska Helena: z d.
Inacjnska:

1. Syćomys własny S. Pawłowskiej,
brzo rekup. omys., brak daty k. 2 51-2

Apiešimojs

Pa Helena Prastonka unchi. dni. 22. VI 1908. me lītāstāstā
2 ojaa Polvīcāa i Atunīstāy Tācinīskich. Pochlōemī moje 1
robotāicāa. 1915. postām do skoly Pochlōey me lītāstākie.
Mkonīstām 5 odu. To skonīcāy skoly nuytām mī sye i hāfhoā,
1928: nuytām zemgī. cām dūvch syhoī. cī parācāstām
bytām na utnygācāmī mje Pochlōey mojny t. j. 1940. nīcīcām
do Kujāuskīego dūvch Polītycāo - hīterāckīego na pēremī Kujāus.
Zajmācāstām: sīs kolportāzīmīcām gāzētē t. j. nuyprācācāstām pōmīsdūy
syriācōis i mōvīd znygānych. Pāpām cīrētātōrācām pōdāis odujāy
hīterāckīy odu. 15. III 1941. na gāzētē: pōtākē, na cīytānī; i rōvlācācāmī
īnnygm. Zōstūcām nuyprācācāo do odu Kurno šlōdāygo is Jnāvstācām
Tām bytām odu 15. III 1941. do 15. III 1942. Pōmīy bytām nuyprācācāo
odu do Pōmācāa, lītāstācāa, Bērtīnā. Trānsport tūvā 3 mīemīyē
do mīrīemī Kurno šlōdāygo is dīpākē. Līrāmī bytū odujōmē
cūbā i gōd dōkūmā. Znygācī mī mād nāmī mōrācānī, gōby
Pōmīcācācām, zē mīemīcām me lītāstācā to bytām. zīkā pō gōmē.
Pōmīcācācī mī zē lītāstācā pū mī me ma hylō pēt dēstā.
Pōmī mī do rōbōis cīrīcīch. cāstō pōmīcācām i do

diving, me mui zobovna, Trubna me to ve vngstred
Opisai so pucierpialt m. 15 diptaka bytcau, od 30 XII 1942, do 22 VIII 1943
Bytam zashionu pna gertapo kltatcau odn. 30 VIII 1943n.

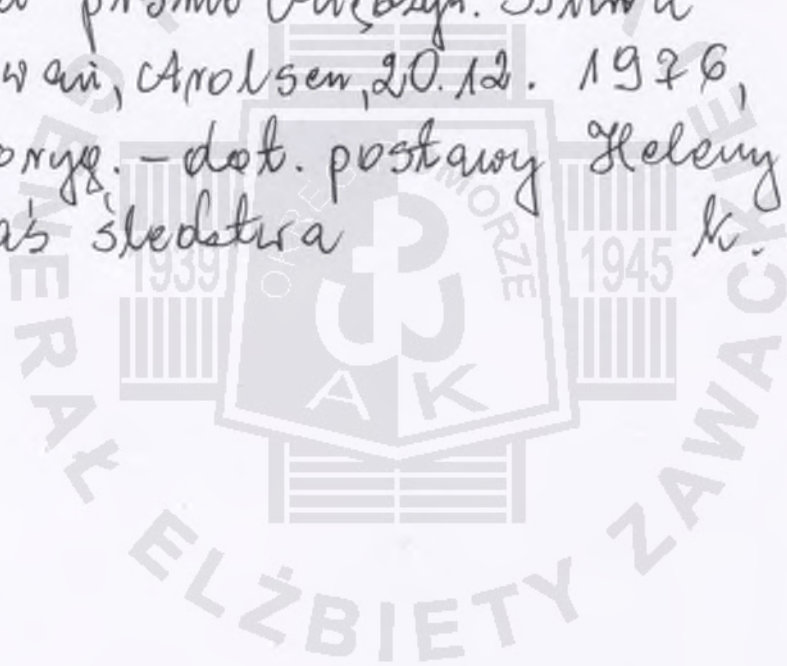
Cheritcau nq melobovs i gertapo do Konca nngny.
Abocaknienie' allamego zotatcau zashionu, Halina ziotkonka
vovniei kolportakta gacelk potstak. Potata nngi nuanvsko i gertapo
na sledstvi, Prando Jg bti, abg potata dno nuanvsk. Siedvictcau
2 Halins ziotkonky i znovnctcau i amovityngny nq, i galy bctvne pncu
i zvikau, to ova okvota kella mcvnisk, abg avctovae od nngacvni,
I nengvovise tale zovita. Ua spvnie pmediciale spvnienu, i byta banki
bita pna gertapo vltatcau. Zotatcau zashionu do nq do vngny
nie pnymanvatam. 1937n. pntcau do pny do nngi nui
mova zachovvat. Pncivntam i Technickum chekivivngny
ve vltatcau, pde pncovnt kinyngny 20 let. Vccvnie pntcau
na emengtune. 1920n. zcpivntcau sq do zovske vltavie
i kvovtovag. 1923n. oknyvatcau okvoady pncvntvatctvles.

Helena Parstovka
vltatcau
ul. Trocka, sk. 123

Parstovka Helena
vltatcau

1/9. Dokumenty - Pawłowska Helena:

1. "Osiedzenie świątki" - Genowefy
Dziękuję 2 11.12. 1969, ksero oryg. k. 1 s. 1
2. "Osiedzenie świątki" - Komorowski
Grażyna Antonina 2 11.12. 1969, ksero
oryg. k. 1 s. 2
3. Tłumaczenie z j. niemieckiego na
j. polski pismo Władysław Biega
Poszukiwan, Arrolsen, 20.12. 1976,
ksero oryg. - dot. postawy Heleny
pobawia śledztwa k. 1 s. 3

Dnaga Genowefa

Arcońsk

dnia

11. XII

1969 r.

(miejscowość)

Arcońsk ul. Smirnowskiego 23
(Nazwisko, imię, pseudonim i adres
wydającego oświadczenie)

27 1

Oświadczenie świadka

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Kujawskiej Legii Walki Politycznej
Legii Walki w terenie Kujaw.

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość po-
danych niżej przeze mnie faktów

o s w i a d c z a m,

ze Ob. Helena Pastorska syn (córka) Stanisław i Beata
urodz. dnia 22.06 1909 roku w Arcońsk

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obo-
zu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się
z otrzymującym(cą) oświadczenie i czasokres od — do): Ob. Forta w/ia Helena

rodz. 01.1940r. w Arcońsk
ul. Polna, w Arcońsk
Legia Walki w terenie Kujaw.
Legia Walki w terenie Kujaw.
Legia Walki w terenie Kujaw.
Legia Walki w terenie Kujaw.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim W. W. W. i pełnił(a)
funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie
walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) od-
działach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach
bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres
od — do): Arcońsk z kat. Starych Kujaw Helena obecnie

Pastorska została Arcońsk w kat. Starych Kujaw
Arcońsk, i przebywała tam w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk
Arcońsk w Arcońsk w Arcońsk

Jeśli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkow-
skiej wydanej przez Zarząd Okręgu w Arcońsk

[Signature]
(pieczęć i podpis odpowiednich władz
lub Zarządu ZBoWiD)

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

[Signature]
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy,
funkcja, star. wisko)

Romowski Grzes' Antoni
Włodawek Włodawski 19a

Włodawek, dnia 11. XII 1969 r.

2

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres wydającego oświadczenie)

Oświadczenie świadka

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Wojewódzki Związek Lotniczo-Polityczny

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów

o s w i a d c z a m,

że Ob. Pawłowska Helena syn (córka) Bolesława i Marii
urodz. dnia 22.06.1908 19 — roku w Włodawce

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(cą) oświadczenie i, czasokres od — do): Ob. Pawłowska Helena

(w czasie okupacji Niemiec) znaję od lutego 1940 r. Poznałem mnie z nią czasowo dwyma członkami mojej Organizacji, których nie nawiązałem ze sobą kontaktów, gdyż

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim _____ i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalności w czasie walki z okupantem hitlerowskim, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod którym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do):

W moim orientowaniu w Litwie jest 15.10.1941, aresztowana została Ob. Pawłowska Helena i od tego dnia do dnia uwolnienia Ob. Pawłowskiej przebywałyśmy we łonogórkich obozach i więzieniach. Na sprawie w Dozwolone Kółeczko Litewskie Stalina zobowiązałem się, że przekażę po moim powrocie z Niemcami, na skutek czego Pawłowska Helena została uwolniona.

Jeśli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej wydanej przez Zarząd Okręgu w _____

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

[Signature]
(pieczęć i podpis odpowiednich władz lub Zarządu ZBoWiD)

Romowski Grzes' Antoni
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

Druk firmowy: Międzynarodowego Biura Poszukiwań, D - 3548 Arolsen, ze znakiem firmowym w lewym górnym narożniku w kształcie pieczętki okrągłej ze znakiem „Czerwonego Krzyża” pośrodku i nadpisem w otoku w języku francuskim treści: „Międzynarodowy Komitet - Genewa”. ---

Międzynarodowe Biuro Poszukiwań
D - 3548 A r o l s e n

Wyciąg dokumentu

Pani
Helena Pawłowska
ul. Płocka 123 m. 13
PL-87-800 Włocławek

Arolsen, dnia 20. grudnia 1976

Pismo nasze
T/D - 1 029 374

Pismo Pani z
29. lipca 1976

Dotyczy: Podania Pani

Szanowna Pani Pawłowska!

Powołując się na wyżej podane pismo zawiadamiamy, że na podstawie podanych nam danych, przeprowadziliśmy badanie będących w naszym posiadaniu dokumentów - materiałów z których uzyskaliśmy następujące dane.

Z jednego pisma Nadprekuratora z Włocławka z dnia 27. czerwca 1941r do głównego Adwokata przy Krajowym Sądzie w Berlinie wynika przygotowanie postępowania do zdrady Stanu / wykrytej nielegalnej Polskiej Organizacji „Kujawski Związek Polityczno Literacki - Z E W - we Włocławku i okolicy” wykazujący Nr. 63. -----

SKOWRONSKA, z domu TRZCINSKA, Helena, urodzona dnia 22.6.1908 w Włocławku, zamężna, katoliczka, polka, ostatnio zamieszkała w Włocławku, ul. Wiślana 123. Należy ją uznać jako fanatyczną polkę, która pomimo przeciwstawienia jej świadka Ziółkowską się do niczego nie przyznaje. Jej wypowiedź wydaje się niewiarogodną, początkowo nie chciała nic wiedzieć o listach i o podburzaniu pomimo dowodów zaprzeczała. ----
Winno się ją uznać jako czytelniczkę. -----

Mamy nadzieję, że tym pismem dopomogliśmy Pani i pozostajemy

z poważaniem

/-/ podpis nieczytelny

O P I T Z

Zygmunt Ostronski

TŁUMACZ PRZEJĘTY
języka niemieckiego

ul. Kilińskiego nr 7 - tel. 235-27 Kier. Archiwum
87-809 WŁOCŁAWEK

L. dz. 3/6/77

1/3. Inne materiały dokumentacyjne
- Pawłowska Glebowa z d. Trzcimskie:

1. „Arkusze uzupełniające dokumenty
ciotki wysejnego z Bo W i D, kserok. 2+25. 1-4
onyg -
2. Listy W. Gombatambin i Pi..., Skoto w 1,
do Zar. Okr. z 21.09.1999 - dot.
śmierci Glebowy wraz z legity-
macją (?) k. 2 s. 5-6

ODDZIAŁ ZBoWiD w Wrocławu
KOŁO ZBoWiD w Nr. 1
Nr legitymacji ZBoWiD 9627/Sy

Do użytku wewnętrznego

NR EWIDENCYJNY 9748

ARKUSZ UZUPEŁNIAJĄCY DOKUMENTY

członka zwyczajnego Związku Bajowników o Wolność i Demokrację

1. Numer dowodu osobistego SK 233 5144 wydanego przez KARO Wrocław
2. Nazwisko i imię Sawicka Helena
3. Imię ojca Julian
4. Imię matki Stenislawa
5. Nazwisko rodowe matki Galeczak
6. Nazwisko panięskie dla mężatek Grociska
7. Data urodzenia 22 czerwca 1908
8. Miejsce urodzenia Wrocław
9. Powiat Wrocław
10. Województwo Województwo Śląskie 48.00.77
11. Obecny adres zamieszkania, nr kodu 57-800 Wrocław, ul. Główna 127 m. 17
12. Stan cywilny małżonka
13. Wykształcenie podstawowe
14. Nazwa wyższej uczelni _____
15. St. naukowy _____
16. Stopień wojskowy _____
17. Kto nadał _____
18. Kto weryfikował _____
19. Przynależność partyjna niepartijna
20. Data wstąpienia _____
21. Główne źródło utrzymania (nazwa zakładu pracy, instytucji, warsztatu rzemieślniczego, wielkość gospodarstwa indywidualnego, emerytura, renta lub bez stałego źródła utrzymania) emerytura
emerytura 7115 zł brutto, 19314 Nr. pow. 258921/10 Ł
22. Miejsce pracy: aktualne stanowisko służbowe i wysokość poborów, dochodowość roczna z warsztatu rzemieślniczego lub gospodarstwa rolnego – zarobek netto: _____
emerytura
23. Wysokość otrzymywanej emerytury _____ 1156- zł
24. Charakter otrzymywanej renty i jej wysokość: _____ zł
 - a) renta inwalidzka – wysokość _____ zł
 - b) renta wojenna inwalidzka – wysokość _____ zł
 - oraz połowa renty za pracę – wysokość _____ zł
 - c) renta za pracę oraz połowa renty wojennej – wysokość razem _____ zł
 - d) renta rodzinna – wysokość _____ zł
 - e) renta za zdane gospodarstwo wspólna z małżonką _____ zł
 - oraz połowa renty wojennej – wysokość _____ zł
 - f) renta wyjątkowa przyznana na wniosek ZG ZBoWiD lub Urzędu _____ zł
 - do Spraw Kombatantów – wysokość _____ zł
 - g) renta specjalna – wysokość _____ zł
 - h) dodatek pielęgnacyjny – wysokość _____ zł
 - i) dodatek „za bezradność” – wysokość _____ zł
25. Data przyznania grupy inwalidzkiej _____
 - a) z ogólnego stanu zdrowia (jaka grupa) _____
 - b) wojenna lub wojskowa (jaka grupa) _____
26. Data wstąpienia do Związku Inwalidów Wojennych lub ŻOŻ _____
27. Deklaruję składkę członkowską ZBoWiD w wysokości (jedno podkreśli)
zł 3,- zł 5,- zł 10,- zł 15,- zł 20,-
==

28. Stan rodzinny (ilość osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe):

Nazwisko i imię osób pozostających na wspólnym gospodarstwie	Stosunek pokrewieństwa	Data urodzenia	Wysokość zarobków
Santowski Władysław	mąż	lip 1896	1845-

2
Euro.

29. Przynależność do partii politycznych, organizacji społecznych i związkowych do 1939 r. (gdzie, w jakim okresie, pełnione funkcje, represje za działalność społeczno-polityczną).

30. Przynależność do partii politycznych, organizacji społecznych i związkowych w czasie okupacji (gdzie, w jakim okresie, pełnione funkcje. W jakich okolicznościach nastąpiło aresztowanie przez władze hitlerowskie: osadzenie w obozie koncentracyjnym, więzieniu lub innym miejscu odosobnienia)

31. Udział w ruchu partyzanckim (konspiracyjnym) w latach 1939–1945 w kraju i za granicą (Nazwa Oddziału, stopień i stanowisko gdzie i kiedy brał udział w walkach i akcjach. Rany i kontuzje, kto i gdzie leczył. Gdzie i kiedy oraz wobec jakich władz PRL ujawnił swoją działalność partyzancką lub konspiracyjną)

Od 1940 r. wstąpił do Krajowego Związku Robotników Solidarnych w Warszawie i wstąpił do Oddziału przy gestapo w Warszawie 15 marca 1941 r. Ujawnił się do Niemców, następnie w Warszawie, Berlinie, Lodzi i w maju 1943 r. przy gestapo w Warszawie.

12. Działalność przedwojenna, okupacyjna i powojenna, na podstawie której ubiega się o członkostwo

Związku — wymienić dokładnie partię polityczną, formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową itp.: Podczas okupacji hitlerowskiej należałam do Związku tj. Kujawski Związek Polityczno-Literacki na terenie Kujaw. Byłam aresztowana za kolportowanie gazetek polskich. Przebywałam w obozie karnym w Tronkocianiu również w więzieniu karnym w Krocianiu, Poznaniu, Berlinie i w śledczym w Lipsku.

13. Data i miejsce wstąpienia: 1941, w Krocianku

14. Używane pseudonimy: nie ma

15. Przebieg działalności, udział w walkach, pełnione funkcje, pod czym dowództwem, kierownictwem, w jakich oddziałach, jednostkach, w jakich miejscowościach, wszelkie zmiany i czasokres

(od — do): Byłam kolporterką gazetek politycznych. Roznosiłam je w czasie wojny na terenie Krocianka. Dostałam te gazetki od mnie osoby: Rucińska Janina, Stankowska Krystyna, Głowacki Edward itd.

16. Pobyty w więzieniach, na zesłaniu, w katordze, w obozach karnych, koncentracyjnych i jenieckich — wymienić daty, okres i powód pozbawienia wolności, nazwy więzień lub obozów, numery więziarskie:

W czasie wojny byłam w obozie w Tronkocianiu od 15.03.1941. do 15.12.1942. Później byłam przeniesiona do więzienia w Poznaniu, Krocianiu, Berlinie i w Lipsku. W Lipsku byłam do 30.27.08.1943. Wolności byłam pozbawiona za roznoszenie gazetek.

17. Data i okoliczności odzyskania wolności: Zwolniono mnie dnia 30.08.1943.

przez gestapo w Krocianku. W więzieniach siedziałam w czasie śledztwa. Na sprawnie Halina Ziłkowska, która była w gestapo moje matczyne mieszkanie odwiedziła, Ponieważ, że nie dała mi gazetki. Po jej odwiedzeniu ja zostałam zwolniona wraz z Ireną Smierkowską. Do końca wojny byłam pod obserwacją przez gestapo i musiałam się u nich meldować.

18. Przebieg działalności zawodowej, społeczno-politycznej, wojskowej itp. w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do chwili obecnej — wymienić zajmowane ważniejsze stanowiska, pełnione funkcje, daty, miejscowości. Jeśli kandydat(ka) był(a) karany(a) przez sądy PRL, powinien(na) podać za jaki rodzaj przestępstwa, czy korzystał(a) z ustawy amnestyjnej, rehabilitacji sądowej, zatarcia skazania, kiedy i gdzie: nie byłam karana

Od roku 1951 pracuję do chwili obecnej w Technikum Mechanicznym w Kłockanek jako pracownik fizyczny

19. Czy w okresie II wojny światowej odstępował(a) od obywatelstwa polskiego, przyjmując obywatelstwo niemieckie lub inne uprzywilejowane przez rząd hitlerowski, kiedy i gdzie: NIE

Prawdziwość powyższych danych
stwierdzam własnoręcznym podpisem

Pawłowska Helena
(podpis)

Kłockanek dnia 11. I 1970 r.
(miejscowość)

Spis załączników: 1. fotografia
2. _____
3. _____
4. _____

Członkowie wprowadzający

Wprowadzając w poczet członków zwyczajnych Ob. Helena Trzeńska oświadczamy, że wymieniony(a) jest nam osobiście znany(a) i bierzemy na siebie odpowiedzialność za jego (jej) obywatelską postawę i poziom moralny, co niniejszym stwierdzamy własnoręcznymi podpisami:

1. Nazwisko i imię Anna Gąsior
Adres zamieszkania Kłockanek
Członek zwyczajny ZBoWiD leg. czł. Nr 054917

Anna Gąsior
(podpis)

Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej
i Byłych Więźniów Politycznych
Koło Miękkie Nr 1
ul. Płocka 2
87-800 WŁOCŁAWEK

L.dz. 51/141/99

Włocławek dnia 21.09.1999 5	
Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	
Zarząd Okręgowy we Włocławku	
Wpłynęła dn.	23.09.99
L. dz.	666
zał.	znak. FH

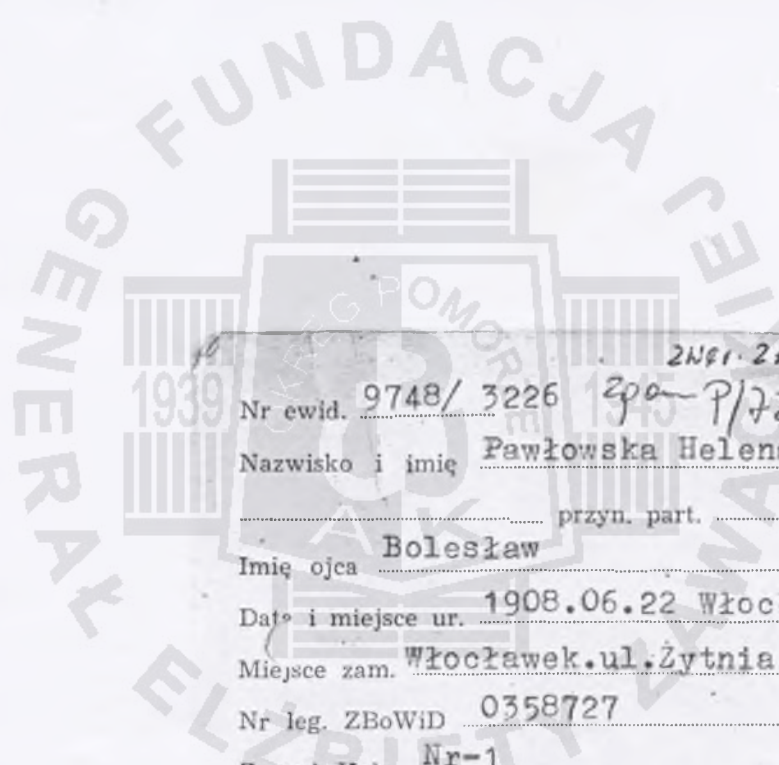
Włocławek dnia 21.09.1999 5

Zarząd Okręgowy
Związku Kombatantów RPiBWP
we Włocławku

Zarząd Koła nr. 1 Związku Kombatantów RPiBWP we Włocławku
zawiadamia dla celów ewidencyjnych, że w dniu 13.09.1999.....
zmarł, ~~prybył, ubył~~ z Koła ~~nr. 1~~.....
członek, ~~podopieczna~~ Kol. ~~Powstawska Helena~~.....s. ~~Bolesława~~
ur. 22.06.1908r. zam. ~~Włodawek ul. Liptnia 49 m. 41~~.....
nr. zaświadczenia 11947..... nr. ewid. 3226.....
Prosimy o dokonanie stosownych zmian w ewidencji Zarządu Okreg.
we Włocławku.

Prezes Koła Nr 1
ZK.R.P. i B.W.P.
we Włocławku

6

2N91. 21.05.1970

Nr ewid. 9748/ 3226 *zpa P/728.*

Nazwisko i imię *Pawłowska Helena*

..... przyn. part. *bp*

Imię ojca *Bolesław*

Data i miejsce ur. *1908.06.22 Włocławek*

Miejsce zam. *Włocławek. ul. Żytnia 49 m71*

Nr leg. ZBoWiD *0358727*

Zarząd Koła *Nr-1*

Środowisko *RO-Kujawski Zs. Polil-Literacki²*

T: X-772/1915 Rom.

Wto Warsaw

Pawłowska Helena

V. Party informacyjne
K. 1

Incińskie Hlebum?
(Pawłowska)

516 wawelski
K 2 PL 1

zob. Ziótkowski B., Polska
Podziemia na Kujawach...
Tomii 2008, s. 623

AK. X'14

PAWŁOWSKA Helena

